

۱۶-۱- مهم‌ترین سیاست‌های پولی مصوب در سال ۱۳۹۰

مجموعه «سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور در سال ۱۳۹۰» در آخرین جلسه کاری شورای پول و اعتبار در سال ۱۳۸۹ به تصویب اعضای این شورا رسید. جهت‌گیری‌های کلی مجموعه مذکور در حوزه سیاست‌های پولی مبتنی بر کاهش نرخ سود تسهیلات و سپرده‌های بانکی، کاهش نرخ سود علی‌الحساب اوراق مشارکت و همچنین ممنوعیت بازخرید قبیل از سررسید این اوراق توسط بانک‌ها بود. این جهت‌گیری به طور عمده به دنبال کاهش نسبی نرخ تورم در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ نسبت به سال‌های قبل و در راستای کاهش هزینه تامین مالی بخش واقعی اقتصاد و ایجاد شرایط مناسب برای افزایش سرمایه‌گذاری، رشد اقتصادی و بهبود وضعیت اشتغال کشور اتخاذ شده بود. با این حال، به دنبال افزایش نرخ تورم و تشدید نوسانات در بازارهای دارایی، مجموعه مذکور مورد بازبینی قرار گرفت و در ۲۰ دی ماه ۱۳۹۰ مجموعه سیاستی جدیدی تحت عنوان «سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور» به تصویب شورای پول و اعتبار رسید^(۱). در ادامه به برخی از موارد مهم مجموعه «سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور در سال ۱۳۹۰»^(۲) در حوزه سیاست‌های پولی اشاره می‌شود:

الف) نرخ سود سپرده‌های بانکی: حداکثر نرخ سود

علی‌الحساب سالانه سپرده‌های بانکی به شرح جدول ذیل تعیین شد:

جدول ۱۶-۱- نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های مدت‌دار بانکی (درصد)

سال	مدت‌دار بانکی	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰ (۱)
سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت عادی (۳)	۶/۰	۶/۰
سپرده‌های سرمایه‌گذاری از ۶ ماه تا کمتر از ۹ ماه	۱۱/۰ ^(۳)	۸/۰
سپرده‌های سرمایه‌گذاری از ۹ ماه تا کمتر از یک سال	۱۱/۰ ^(۴)	۱۰/۰
سپرده‌های سرمایه‌گذاری یک‌ساله	۱۴/۰	۱۲/۵
سپرده‌های سرمایه‌گذاری دوساله	۱۴/۵	۱۳/۰
سپرده‌های سرمایه‌گذاری سه‌ساله	۱۵/۰	۱۴/۰
سپرده‌های سرمایه‌گذاری چهارساله	۱۶/۰	۱۴/۵
سپرده‌های سرمایه‌گذاری پنج‌ساله	۱۷/۰	۱۵/۰

۱- براساس مجموعه اول سیاست‌های پولی
 ۲- براساس مجموعه اصلاح شده سیاست‌های پولی و توافقات انجام گرفته میان شورای هماهنگی بانک‌های دولتی با کانون بانک‌ها و موسسات اعتباری خصوصی
 ۳- در سال ۱۳۹۰، سپرده‌های کوتاه‌مدت عادی به صورت ۳ تا کمتر از ۶ ماه تعریف شد؛ در حالی که سپرده‌های کوتاه‌مدت عادی در سال ۱۳۸۹ به صورت ۱ تا کمتر از ۳ ماه تعریف شده بود.
 ۴- دسته‌بندی سررسید سپرده‌های کوتاه‌مدت ویژه در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ متفاوت بود. در «بسته سیاستی- نظارتی نظام بانکی کشور در سال ۱۳۸۹» سپرده‌های کوتاه‌مدت ویژه در دو گروه الف) با سررسید بیشتر از ۳ ماه و کمتر از ۶ ماه با نرخ سود ۸ درصد و ب) با سررسید بیشتر از ۶ ماه و کمتر از یک سال با نرخ سود ۱۱ درصد دسته‌بندی شده بودند. در حالی که در مجموعه «سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور در سال ۱۳۹۰» سپرده‌های کوتاه‌مدت ویژه در دو گروه الف) با سررسید از ۶ ماه تا کمتر از ۹ ماه و ب) با سررسید از ۹ ماه تا کمتر از یک سال دسته‌بندی شدند. در مجموعه اصلاح شده و براساس توافقات انجام گرفته شورای هماهنگی بانک‌های دولتی با کانون بانک‌ها و موسسات اعتباری خصوصی، سپرده کوتاه‌مدت ویژه با سررسید ۳ ماهه معرفی و نرخ سود آن ۱۰ درصد تعیین شد.

ب) نرخ سود تسهیلات بانکی: نرخ سود تسهیلات عقود

غیرمشارکتی برای تسهیلات با سررسید تا ۲ سال معادل ۱۱ درصد و برای تسهیلات با سررسید بیشتر از ۲ سال، معادل ۱۴ درصد تعیین شد. این نرخ‌ها در «بسته سیاستی- نظارتی نظام بانکی کشور در سال ۱۳۸۹» به ترتیب معادل ۱۲ و ۱۴ درصد

۱- این مجموعه در پنجم بهمن ماه ۱۳۹۰ به بانک‌ها و موسسات اعتباری ابلاغ گردید.

۲- مجموعه قبل از اصلاح

واحد درصد بالاتر از نرخ سود علی‌الحساب سپرده متناظر تعیین گردید و هم‌زمان حداکثر مدت مشارکت (سررسید این اوراق) به چهار سال کاهش یافت. علاوه بر این، بازخرید قبل از سررسید این اوراق توسط بانک عامل با نرخ برابر با نرخ سود علی‌الحساب سپرده مدت‌دار متناظر (متناسب با دوره ماندگاری) امکان‌پذیر گردید.

به دنبال اوج‌گیری نرخ تورم در فصل دوم سال ۱۳۹۰ و پس از آن افزایش نوسانات در بازارهای دارایی، اقتضات جدید در فضای اقتصاد کلان ایجاب نمود سیاست‌های پولی کشور مورد بازبینی قرار گیرد. هم‌زمان با افزایش نرخ تورم، نرخ سود واقعی سپرده‌های بانکی به میزان زیادی منفی شد و در نتیجه، جذابیت سرمایه‌گذاری در بازار پول در مقایسه با سایر دارایی‌ها کاهش یافت. این وضعیت به همراه تحولات سیاسی منطقه و اوج‌گیری مناقشات بین‌المللی در خصوص پرونده هسته‌ای ایران و همچنین روند افزایشی قیمت جهانی طلا، زمینه تقویت انتظارات موجود در خصوص افزایش نرخ ارز و در نتیجه، هجوم منابع مدت‌دار بانک‌ها به سمت بازار دارایی‌های نقدپذیر نظیر طلا و ارز و در نهایت، افزایش قابل ملاحظه نرخ ارز و قیمت داخلی طلا را فراهم ساخت^(۳).

به همین دلیل، شورای پول و اعتبار در ۲۰ دی ماه ۱۳۹۰ مجموعه «سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور در سال ۱۳۹۰» را مورد بازبینی قرار داد و مجموعه جدیدی تحت عنوان «سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور» به تصویب شورای مزبور رسید. اصلاحات یاد شده به طور عمده به نرخ‌های سود تسهیلات و سپرده‌های بانکی و افزایش جذابیت سرمایه‌گذاری در سایر ابزارهای بازار پول مربوط بود. در ادامه به برخی از مهم‌ترین اصلاحات صورت گرفته در مجموعه جدید اشاره می‌شود:

تعیین شده بودند. علاوه بر این، با هدف کاهش هزینه تامین مالی واحدهای تولیدی، دامنه نرخ سود مورد انتظار عقود مشارکتی قابل درج در قرارداد بین موسسه اعتباری و مشتری نیز ۱۷-۱۴ درصد تعیین شد. شایان ذکر است تا پیش از این هیچ سقفی برای نرخ سود تسهیلات عقود مشارکتی تعیین نمی‌شد^(۱).

ج) اوراق مشارکت: شرایط انتشار اوراق مشارکت در مقایسه با سال‌های قبل به میزان زیادی تغییر یافت. نرخ سود علی‌الحساب اوراق مشارکت شرکت‌های دولتی، غیردولتی و شهرداری‌ها، حداکثر یک واحد درصد بالاتر از نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های بانکی، نرخ سود علی‌الحساب این اوراق نیز کاهش یافت. علاوه بر این، با هدف انتقال معاملات دسته دوم این اوراق به بازار سرمایه، بازخرید قبل از سررسید اوراق مذکور توسط بانک عامل ممنوع گردید و در مقابل، مقرر گردید دارندگان این اوراق، معاملات قبل از سررسید اوراق خود را به بورس اوراق بهادار منتقل نمایند. لذا، نه تنها بازدهی مورد انتظار اوراق مشارکت مذکور کاهش یافت، بلکه ممنوعیت امکان بازخرید قبل از سررسید این اوراق توسط بانک ناشر و انتقال معاملات دسته دوم اوراق مذکور به بازار سرمایه موجب شد تا قابلیت نقدشوندگی این اوراق نیز به میزان زیادی کاهش یابد. این امر باعث شد تا جذابیت سرمایه‌گذاری در اوراق مشارکت در مقایسه با سایر گزینه‌ها به میزان زیادی کاهش یابد. کاهش استقبال سرمایه‌گذاران از اوراق مشارکت در نهایت منجر به بازبینی در نرخ سود علی‌الحساب اوراق مذکور توسط شورای پول و اعتبار در مهر ماه ۱۳۹۰ گردید^(۲). بر این اساس، حداکثر نرخ سود اوراق مشارکت شرکت‌های دولتی، غیردولتی و شهرداری‌ها به میزان ۲/۵

۳- بانک مرکزی از تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲۹ برای کاهش التهاب بازار طلا مبادرت به پیش‌فروش نامحدود سکه طلا از طریق شعب بانک ملی نمود. قیمت هر قطعه سکه طلا نیز معادل پنج میلیون و چهارصد و شصت هزار ریال تعیین شده بود که بعد از یک دوره ۴ ماهه به فرد متقاضی تحویل داده می‌شد. این شرایط در تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۳ تغییر کرد و قیمت سکه طلا به صورت هفتگی از طرف بانک مرکزی تعیین و در سررسیدهای ۴ یا ۶ ماهه به فرد متقاضی تحویل داده می‌شد. جذب وجوه حاصل از پیش‌فروش سکه طلا به میزان ۵۴/۴ هزار میلیارد ریال تا پایان سال ۱۳۹۰ موجب کاهش رشد پایه پولی و نقدینگی در این سال شد.

۱- در سال‌های قبل و به دنبال کاهش نرخ سود تسهیلات عقود غیرمشارکتی، تمایل بانک‌ها به اعطای تسهیلات در قالب عقود مشارکتی که با محدودیتی در زمینه نرخ سود روبرو نبودند، افزایش یافت. اعمال سقف بر نرخ سود مورد انتظار قابل درج در قراردادهای تسهیلات عقود مشارکتی در مجموعه «سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور در سال ۱۳۹۰» عمدتاً در واکنش به این موضوع صورت پذیرفت.
۲- بند اول از یک‌هزار و یک‌صد و سی‌امین صورت‌جلسه مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۶ شورای پول و اعتبار

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

با وجود اصلاحات یاد شده، قابلیت رقابت اوراق مشارکت در مقایسه با سایر گزینه‌های سرمایه‌گذاری کماکان در سطح پایینی بود؛ به طوری که عرضه این اوراق در ماه‌های بعدی سال نیز با استقبال قابل توجهی از سوی سرمایه‌گذاران مواجه نگردید. بنابراین، در مجموعه جدید سیاست‌های پولی بانک مرکزی شرایط جذاب‌تری برای اوراق مشارکت در نظر گرفته شد. بر این اساس، علاوه بر اینکه امکان بازخرید قبل از سررسید این اوراق توسط بانک عامل محفوظ ماند، حداکثر نرخ سود علی‌الحساب اوراق مذکور معادل ۲۰ درصد تعیین گردید. همچنین، نرخ سود بازخرید اوراق مذکور تا یک سال از زمان انتشار معادل ۱۸ درصد و پس از آن (یک سال و بیشتر) مشمول ۵/۰ واحد درصد جریمه نسبت به نرخ سود علی‌الحساب تعیین شد. علاوه بر این، به بانک مرکزی اجازه داده شد تا برای اجرای سیاست‌های پولی، تا سقف مورد تایید رئیس کل بانک مرکزی، اوراق مشارکت منتشر نماید. با اینکه تعیین سررسید، نرخ سود علی‌الحساب و سایر شرایط این اوراق به رئیس کل بانک مرکزی واگذار شده بود، لیکن در عمل بانک مرکزی نسبت به انتشار اوراق مشارکت در سال ۱۳۹۰ اقدام نکرد.

د) اوراق گواهی سپرده: موضوع انتشار اوراق گواهی

سپرده در مجموعه «سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور در سال ۱۳۹۰»^(۲) مسکوت بود. با عنایت به اینکه این ابزار از قابلیت مناسبی برای تامین منابع مورد نیاز بانک‌ها برخوردار می‌باشد و نیز با توجه به مشکلات بانک‌ها در بازخرید اوراق گواهی سپرده منتشره در سال قبل، شورای پول و اعتبار در اصلاحیه خود در مهر ماه ۱۳۹۰ شرایط انتشار این اوراق از سوی بانک‌ها را نیز تبیین نمود^(۳). بر این اساس، انتشار اوراق گواهی سپرده مدت‌دار ویژه سرمایه‌گذاری عام حداکثر تا سقف فروش سال ۱۳۸۹ و صرفاً با سررسید حداکثر یک‌ساله مجاز گردید. نرخ سود علی‌الحساب اوراق مذکور با سررسید حداکثر یک سال به میزان یک واحد درصد بالاتر از نرخ سود علی‌الحساب سپرده

الف) نرخ سود سپرده‌های بانکی: رویکرد سیاست‌گذار

در مجموعه جدید بر آزادسازی بانک‌ها در اعلام نرخ‌های سود سپرده‌های بانکی و هم‌زمان تعیین سقف برای نرخ سود تسهیلات بانکی استوار بود. با این حال، به دنبال ابلاغ مجموعه سیاستی جدید به بانک‌ها و موسسات اعتباری، شورای هماهنگی بانک‌های دولتی در توافق با کانون بانک‌ها و موسسات اعتباری خصوصی و به منظور جلوگیری از بروز رقابت منفی در بازار پول، سقف‌های مشخصی را برای انواع سپرده بانکی تعیین نمود. در این توافق، نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های کوتاه‌مدت عادی ۷ درصد، کوتاه‌مدت ویژه با سررسید ۳ ماهه ۱۰ درصد، کوتاه‌مدت ویژه با سررسید ۶ ماهه ۱۲ درصد، کوتاه‌مدت ویژه با سررسید ۹ ماهه ۱۵ درصد، یک‌ساله ۱۷ درصد، پنج‌ساله ۲۰ درصد و سپرده‌های ۲ تا ۴ ساله در دامنه ۲۰-۱۷ درصد تعیین گردید.

ب) نرخ سود تسهیلات بانکی: در راستای افزایش عرضه

تسهیلات بانکی و حذف رانته‌های موجود در دریافت این تسهیلات، نرخ سود عقود غیرمشارکتی تا سررسید ۲ سال معادل ۱۴ درصد و برای سررسید بیشتر از ۲ سال معادل ۱۵ درصد تعیین شد^(۱). دامنه نرخ سود مورد انتظار عقود مشارکتی قابل درج در قرارداد بین موسسه اعتباری و مشتری نیز بین ۱۸ تا ۲۱ درصد تعیین گردید. هم‌زمان و به منظور جلوگیری از افزایش سهم عقود مشارکتی در تسهیلات بانکی، موسسات اعتباری موظف شدند حداقل ۲۰ درصد از منابع غیر قرض‌الحسنه خود را به تسهیلات عقود غیرمشارکتی اختصاص دهند.

ج) اوراق مشارکت: با توجه به کاهش جذابیت اوراق

مشارکت در مجموعه سیاستی قبلی و عدم اقبال سرمایه‌گذاران به خرید این اوراق در نیمه اول سال ۱۳۹۰، در مهر ماه این سال شرایط انتشار اوراق مشارکت به شرح موصوف از سوی شورای پول و اعتبار مورد بازبینی قرار گرفت.

۱- نرخ سود تسهیلات فروش اقساطی خرید مسکن همچنان در سطح ۱۳ درصد باقی ماند. نرخ سود تسهیلات مسکن مهر در خصوص قراردادهای جدید برای دوره احداث در قالب عقود اسلامی معادل ۱۱ درصد و برای فروش اقساطی پس از احداث، معادل ۱۲ درصد تعیین شد.

۲- منظور مجموعه قبل از اصلاح است.

۳- بند ۶ یک‌هزار و یکصد و سی‌امین صورت‌جلسه مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۶ شورای پول و اعتبار

جایگزین وانت و تاکسی فرسوده به میزان ۱۰۰ میلیون ریال و حداکثر معادل ۸۰ درصد بهای خودرو تعیین شد.

- سقف تسهیلات خرید مسکن بانک مسکن معادل ۲۵۰ میلیون ریال و سقف تسهیلات اعطایی جهت احداث واحدهای مسکن مهر معادل ۲۰۰ میلیون ریال تعیین شد؛ هرچند که در عمل، سقف تسهیلات خرید مسکن بانک مسکن از محل صندوق پس‌انداز بانک مسکن به دلیل مخالفت شورای عالی مسکن، به ۲۵۰ میلیون ریال افزایش نیافت^(۱). ضمناً، برای آن دسته از واحدهای مسکن مهر که از فن‌آوری ساخت نیمه صنعتی و صنعتی استفاده می‌کنند، سقف تسهیلات به ترتیب معادل ۲۲۰ و ۲۵۰ میلیون ریال تعیین شد. سقف تسهیلات قرض‌الحسنه برای رفع نیازهای ضروری مردم از قبیل درمان ۲۰ میلیون ریال، جهت ازدواج به ازای هر نفر ۳۰ میلیون ریال (زوج و زوجه جمعاً ۶۰ میلیون ریال) و سقف تسهیلات اشتغال‌زایی و توانمندسازی افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) به ازای هر نفر معرفی شده نیز معادل ۱۰۰ میلیون ریال تعیین گردید.

- موسسات اعتباری مکلف شدند اعطای تسهیلات به بخش‌های تولیدی و اشتغال‌زا را در اولویت قرار دهند. ضمناً توصیه شد که موسسات اعتباری، افزایش مانده تسهیلات خود را براساس نسبت‌های جدول ذیل انجام دهند. در عین حال، مقرر گردید بانک‌های تخصصی حداقل ۹۰ درصد تسهیلات خود را در راستای رسالت اصلی خویش اعطا نمایند.

جدول ۱۶-۲- توزیع تغییر در مانده تسهیلات شبکه بانکی کشور در بخش‌های مختلف اقتصادی

سهم (درصد)	
۲۰	کشاورزی و آب
۳۷	صنعت و معدن
۲۵	مسکن و ساختمان
۱۰	صادرات و زیرساخت‌های بازرگانی
۸	بازرگانی، خدمات و متفرقه
۱۰۰	جمع

- در راستای تشویق بانک‌ها و موسسات اعتباری برای رعایت نسبت‌های جدول فوق، مقرر شد آن دسته از موسسات

سرمایه‌گذاری مدت‌دار متناظر تعیین گردید؛ لیکن این اوراق امکان بازخرید قبل از سررسید نزد بانک عامل را نداشتند.

با وجود اصلاحات صورت گرفته به دلیل عدم امکان بازخرید قبل از سررسید و نیز پایین بودن نرخ بازدهی مورد انتظار اوراق گواهی سپرده بانک‌ها، شرایط جذابی برای سرمایه‌گذاری در این اوراق ایجاد نشده بود. به همین دلیل، شرایط انتشار اوراق گواهی سپرده در سیاست‌های پولی جدید بانک مرکزی تغییر یافت و همانند سپرده‌های مدت‌دار بانکی، تعیین نرخ سود علی‌الحساب سالانه اوراق گواهی سپرده عام و خاص نیز در اختیار بانک‌ها قرار گرفت.

هـ) اوراق صکوک: در راستای اجرای ماده ۸۳ بند (ب)

ماده ۹۷ و بند (ف) ماده ۲۲۴ قانون برنامه پنجم توسعه، بانک مرکزی مکلف به تهیه دستورالعمل اجرایی صکوک (ریالی و ارزی) جهت تامین مالی شرکت‌های دولتی، شهرداری‌ها و موسسات مالی و اعتباری گردید. علاوه بر این، مقرر گردید نرخ صکوک مزبور متناسب با ارزش دارایی پایه صکوک و سررسید اوراق، توسط بانک مرکزی تعیین گردد. بازخرید و معاملات دست دوم این اوراق تابع شرایط در نظر گرفته شده برای اوراق مشارکت بود. به این ترتیب، اقدامات اولیه برای حضور این ابزار در بازار پول و اعتبار کشور صورت پذیرفت. علاوه بر این، به بانک مرکزی اجازه داده شد تا به منظور اجرای سیاست‌های پولی نسبت به انتشار صکوک اسلامی اقدام نماید؛ هرچند که بانک مرکزی در سال ۱۳۹۰ از این راهکار استفاده نکرد.

سایر مصوبات مهم مجموعه جدید برای سال ۱۳۹۰ به

شرح ذیل می‌باشد:

- نسبت‌های سپرده قانونی در سطح سال قبل تثبیت شد.
- در حوزه سیاست‌های اعتباری، سقف تسهیلات خرید کالاها و خدمات ضروری از قبیل کالاهای مصرفی بادوام نو و دست اول از محل تولیدات داخلی و هزینه تحصیل، ودیعه مسکن و سایر نیازهای ضروری مشابه حداکثر تا مبلغ ۴۰ میلیون ریال، تسهیلات جعاله تعمیر مسکن حداکثر تا مبلغ ۵۰ میلیون ریال، تسهیلات خرید خودرو سواری به میزان ۷۰ میلیون ریال و حداکثر معادل ۸۰ درصد بهای خودرو و تسهیلات خرید خودرو

۱- بند ۴ مصوبه شماره ۶۷۵۷/ت/۴۷۸۴۸ن مورخ ۱۳۹۱/۱/۲۰ نمایندگان رئیس‌جمهور در کارگروه مسکن

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

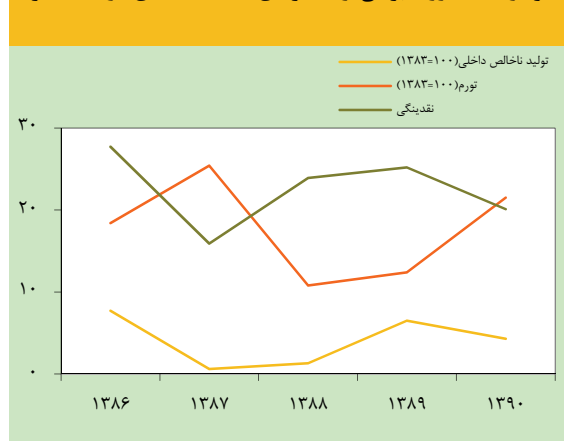
با ایجاد بانک اطلاعاتی از مشتریان محروم از خدمات بانکی و موارد محرومیت، موضوع را مستمراً به موسسات اعتباری اعلام نماید.

در ضمن، شورای پول و اعتبار در یک هزار و یکصد و سی و ششمین جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۱ خود مقرر نمود که نرخ سود علی الحساب سپرده‌های بانکی و نرخ سود تسهیلات اعطایی در مناطق آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران و سرزمین اصلی به صورت یکسان تعیین و مورد عمل قرار گیرد^(۳).

۱۶-۲- عملکرد سیستم بانکی^(۳)

در سال ۱۳۹۰، دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی با رشدی معادل ۲۱/۴ درصد نسبت به سال قبل به ۸۴۴۷۹۴۱/۷ میلیارد ریال رسید. بدهی بخش غیردولتی با رشدی معادل ۲۰/۱ درصد (۵۸۷۶۲۱/۵ میلیارد ریال افزایش) مهم‌ترین عامل افزایش دارایی‌ها بود. دارایی‌های خارجی سیستم بانکی نیز با رشدی معادل ۲۷/۵ درصد (۴۶۳۱۳۱/۶ میلیارد ریال افزایش) از دیگر عوامل مهم افزایش دارایی‌های سیستم بانکی بود. در سمت بدهی‌های سیستم بانکی نیز نقدینگی با ۲۰/۱ درصد رشد (۵۹۳۶۷۷/۷ میلیارد ریال افزایش) و سایر بدهی‌ها با ۲۰/۵ درصد رشد (۵۴۴۳۲۷/۰ میلیارد ریال افزایش) مهم‌ترین عوامل افزایش بدهی‌ها بودند.

نمودار ۱۶-۱- روند برخی از متغیرهای عمده اقتصادی (درصد تغییر)

۲- بخشنامه شماره ۹۰/۲۸۰۵۶۲ مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۲۳ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی بانک مرکزی
 ۳- شامل بانک مرکزی، بانک‌های تجاری و تخصصی دولتی، بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی می‌باشد.

اعتباری که نسبت‌های بخشی مذکور را رعایت نمایند، بنا به تشخیص بانک مرکزی و متناسب با جهت‌گیری خود، از تخفیف نسبت سپرده قانونی و سایر مشوق‌های بانک مرکزی برخوردار گردند.

در حوزه سیاست‌های نظارتی، عمده سیاست‌های مصوب به شرح ذیل بود:

- امکان بخشش وجه التزام تاخیر تادیه دین در صورت تصویب هیات مدیره موسسات اعتباری حداکثر به میزان مابه‌التفاوت نرخ وجه التزام تاخیر تادیه دین مندرج در قرارداد مربوطه و نرخ سود تسهیلات اعطایی.

- مجموع تسهیلات و تعهدات به هر ذی‌نفع واحد برای واحدهای تولیدی و غیرتولیدی به ترتیب معادل ۱۵ و ۵ درصد سرمایه پایه موسسه اعتباری تعیین شد. موسسات اعتباری موظف شدند ترتیبی اتخاذ کنند که مجموع تسهیلات و تعهدات به هر ذی‌نفع واحد برای اشخاص حقوقی از ۱۰ برابر سرمایه پرداختی ثبتي و برای اشخاص حقیقی از ۳۰ میلیارد ریال تجاوز نکند. اعطای تسهیلات بیش از سقف مذکور منوط به مجوز بانک مرکزی می‌باشد. سقف مانده تسهیلات سرمایه در گردش اعطایی به اشخاص حقوقی تا ۶۰ درصد بالاترین میزان فروش هر دوره، مندرج در صورت‌های مالی حسابرسی شده طی سه سال گذشته^(۱) تعیین گردید. موسسات اعتباری مکلف به اعتبارسنجی مشتریان خود هستند و پرداخت تسهیلات بیش از ۱۰ میلیارد ریال منوط به ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده خواهد بود.

- اعطای تسهیلات به شرکت‌های تابعه (به صورت مستقیم و غیرمستقیم) موسسات اعتباری با تایید کمیسیون اعتباری بانک مرکزی و تایید رئیس کل بانک مرکزی امکان‌پذیر خواهد بود.

- موسسات اعتباری موظفند لیست مشتریان بد حساب و خوش حساب را به طور مستمر به بانک مرکزی اعلام نمایند. بانک مرکزی موظف است براساس اطلاعات دریافتی از موسسات اعتباری

۱- در خصوص اشخاص حقوقی جدید و اشخاص حقوقی که طرح توسعه‌ای اجرا کرده‌اند برای سال اول فعالیت، نسبت مزبور براساس «پیش‌بینی فروش» محاسبه خواهد شد. قراردادهای صادراتی از این محدودیت مستثنی هستند و حداکثر نسبت مذکور به تشخیص موسسه اعتباری عامل تعیین خواهد شد.

جدول ۱۶-۳- اقلام عمده دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی

(میلیارد ریال)

درصد تغییر	مانده در پایان سال		
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
	۲۱/۴	۳۴/۶	۵۱۷۱۲۳۷/۵
دارایی‌ها			
	۲۷/۵	۲۶/۴	۱۳۲۱۲۲۳/۸
دارایی‌های خارجی	۳۹/۶	۱۰/۳	۷۶۴۴۳۵/۵
بانک مرکزی	۲۱/۸	۴۵/۱	۲۰۴۹۰۸/۹
بانک‌های دولتی(۱)	۱۱/۹	۴۹/۸	۳۶۱۸۱۷۹/۴
کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی(۲)	۷/۷	۳۵/۰	۳۲۳۶۴۱/۷
بانک‌های جدیداً غیردولتی شده(۳)	۱۵/۴	۵۱/۸	۳۶۴۶۳۳/۹
بدهی بخش دولتی	۲۰/۱	۳۷/۰	۲۱۳۷۳۶۳/۸
بدهی بخش غیردولتی	۱۹/۵	۳۴/۲	۱۳۳۸۰۱۶/۰
سایر			
بدهی‌ها	۲۱/۴	۳۴/۶	۵۱۷۱۲۳۷/۵
نقدینگی	۲۰/۱	۲۵/۲	۲۳۵۵۸۸۹/۱
سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی	۱۰/۱	۲۰/۹	۳۰۰۰۲۵/۱
بدهی‌های ارزی	۳۱/۳	۶۴/۵	۶۰۶۰۰۶/۰
بانک مرکزی	۸۸/۱	۱۰۸/۵	۱۰۹۱۳۵/۴
بانک‌های دولتی(۱)	۱۹/۸	۶۷/۸	۱۳۷۵۳۹/۶
کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی(۲)	۱۲/۲	۴۹/۹	۳۵۹۳۳۱/۰
بانک‌های جدیداً غیردولتی شده(۳)	۳/۸	۳۸/۷	۳۱۶۳۱۱/۷
سایر(۴)	۲۰/۵	۳۸/۹	۱۹۰۹۳۱۷/۳

۱- از خرداد ماه ۱۳۸۹، شامل بانک تخصصی توسعه تعاون نیز می‌باشد.

۲- شامل بانک‌های دی (از شهریور ماه ۱۳۸۹)، تات (از مهر ماه ۱۳۸۹)، انصار (از دی ماه ۱۳۸۹)، بانک شهر (از شهریور ماه ۱۳۹۰) و بانک گردشگری (از شهریور ماه ۱۳۹۰) نیز می‌باشد. شایان ذکر است براساس مصوبه اسفند ماه ۱۳۹۰ شورای پول و اعتبار، مجوز بانک تات لغو شد و پس از ادغام با موسسات صالحین و آتی تحت عنوان بانک آینده شروع به فعالیت نمود.

۳- از اسفند ماه ۱۳۸۸، چهار بانک صادرات، تجارت، ملت و رفاه از ردیف بانک‌های تجاری دولتی خارج و در ردیف بانک‌های جدیداً غیردولتی شده طبقه‌بندی شده‌اند.

۴- شامل حساب سرمایه سیستم بانکی، پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی و ودیعه ثبت سفارش کالاهای بخش غیردولتی نیز می‌باشد.

۱۶-۲-۱- سیستم بانکی و بخش خارجی

۲۳۸۹۳۹/۵ میلیارد ریال رسید. طی سال مورد بررسی، بدهی

بخش دولتی به بانک مرکزی ۱/۷ درصد کاهش یافت که ناشی از

کاهش ۴۵/۸ درصدی بدهی دولت به بانک مرکزی بود. از کل

بدهی دولت به بانک مرکزی، معادل ۳۹۱۷۷/۱ میلیارد ریال

(۴۱/۷ درصد) مربوط به کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی بود

که در مقایسه با سال قبل از افزایشی معادل ۱۰/۹ میلیارد ریال

برخوردار بود. در مقابل در سال ۱۳۹۰، بدهی شرکت‌ها و

موسسات دولتی به بانک مرکزی ۱۵۲/۰ درصد افزایش یافت. در

سال ۱۳۹۰، سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک مرکزی ۲۳/۵

درصد افزایش یافت که دلیل اصلی این امر افزایش ۲۲/۰

درصدی سپرده‌های دولت نزد بانک مرکزی بود. شایان ذکر است

که طی سال مورد بررسی، سپرده‌های شرکت‌ها و موسسات

دولتی نزد بانک مرکزی با ۴۶/۴ درصد افزایش مواجه شد.

در سال مورد بررسی، بدهی بخش دولتی به بانک‌ها و

موسسات اعتباری غیربانکی ۲۶/۸ درصد رشد (۸۸۸۰۸/۱)

در سال ۱۳۹۰، خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی با

رشدی فزاینده معادل ۲۲/۰ درصد نسبت به سال قبل (۱۵۱۰۹۷/۱

میلیارد ریال افزایش) به ۸۳۶۸۱۴/۲ میلیارد ریال رسید. این رشد

فزاینده نتیجه افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی

به میزان ۱۳۳۱۳۴/۷ میلیارد ریال و افزایش خالص دارایی‌های

خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی به میزان ۱۷۹۶۲/۴

میلیارد ریال بود. افزایش بی‌سابقه خالص دارایی‌های خارجی

بانک مرکزی ناشی از خرید ارز توسط بانک مرکزی برای تامین منابع

ریالی بودجه بود. افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک‌ها و

موسسات اعتباری غیربانکی ناشی از افزایش ۱۲۹۴۶۷/۶ میلیارد

ریالی دارایی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی بود.

۱۶-۲-۲- سیستم بانکی و بخش دولتی

در سال ۱۳۹۰، خالص بدهی بخش دولتی به سیستم

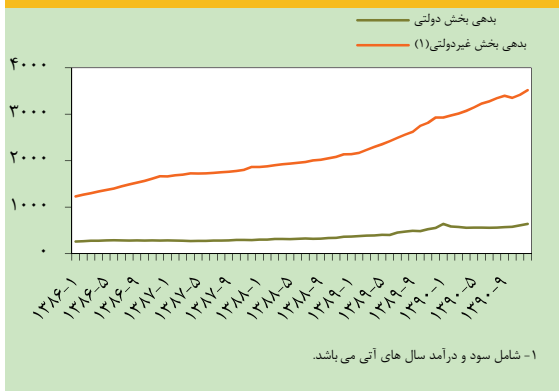
بانکی با ۴۸۴۰۶/۴ میلیارد ریال افزایش نسبت به سال قبل به

۱۶-۳- بانک‌ها و بخش غیردولتی

بررسی عملکرد اعتباری بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی در سال ۱۳۹۰ نشان‌دهنده افزایش تسهیلات اعطایی^(۱) بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی به بخش غیردولتی (بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی) به میزان ۵۱۸۹۵۸/۷ میلیارد ریال (رشد ۱۹/۵ درصدی) است که نسبت به رشد ۳۷/۸ درصدی سال قبل، ۱۸/۳ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. علت این کاهش، کاهش رشد پایه پولی، کاهش رشد سپرده‌های بخش غیردولتی نزد بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی و کاهش رشد بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی از ۹۵/۲ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۲۶/۹ درصد در سال ۱۳۹۰ بود که در نتیجه این روند انقباضی، رشد نقدینگی از ۲۵/۲ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۲۰/۱ درصد در سال ۱۳۹۰ کاهش یافت. در این سال سهم تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش غیردولتی معادل ۸۸/۵ درصد از کل تسهیلات اعطایی آنها بود که نشان‌دهنده سهم قابل ملاحظه این بخش می‌باشد^(۲).

میلیارد ریال افزایش) داشت. عامل اصلی این افزایش، رشد ۳۳/۴ درصدی (۹۸۷۰۱/۷ میلیارد ریال افزایش) بدهی دولت به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی بود که به ۳۹۴۵۹۸/۳ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۰ رسید. این امر ناشی از افزایش حساب‌های مطالبات از دولت (مبالغ اصل و فرع تسهیلات تبصره‌ای اعطایی بانک‌ها که به تعهد دولت بوده و سررسید شده اما وصول نگردیده است) به میزان ۸۹۱۳۸/۹ میلیارد ریال و افزایش اوراق مشارکت دولتی نزد بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی به میزان ۹۵۶۲/۸ میلیارد ریال بود. شایان ذکر است بدهی شرکت‌ها و موسسات دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی با ۲۸/۴ درصد کاهش به ۲۴۹۶۹/۱ میلیارد ریال در سال مورد بررسی رسید. همچنین طی سال ۱۳۹۰، سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی به میزان ۱۴/۹ درصد کاهش (۱۸۸۴۳/۶ میلیارد ریال کاهش) داشت.

نمودار ۱۶-۲- مانده تسهیلات اعطایی سیستم بانکی به بخش‌های دولتی و غیردولتی (هزار میلیارد ریال)

در سال مورد بررسی، مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های تجاری دولتی به بخش غیردولتی (بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی) با ۱۷/۰ درصد رشد (۳/۹۶۰۹۸ میلیارد ریال افزایش) به ۶۶۲۹۹۵/۴ میلیارد ریال رسید. همچنین، مانده

جدول ۱۶-۴- تغییر در خالص مانده بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی (میلیارد ریال)

سال		۱۳۹۰	۱۳۸۹
بخش دولتی			
بانک مرکزی		۴۸۴۰۶/۴	۱۲۵۹۲۴/۳
بانک‌های تجاری و تخصصی کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی		-۵۹۲۴۵/۳	۳۴۵۲۸/۴
بانک‌های جدیداً غیردولتی شده		۶۹۳۷۷/۲	۳۸۷۱۶/۸
دولت		-۱۰۷۰۵/۸	۱۱۸۱۱۰/۴
بانک مرکزی (۱)		-۱۲۸۲۵۱/۱	۲۴۵۸۱/۲
بانک‌های تجاری و تخصصی کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی		۷۲۲۱۴/۷	۳۹۳۴۹/۷
بانک‌های جدیداً غیردولتی شده		۴۵۳۳۰/۶	۵۴۱۷۹/۵
شرکت‌ها و موسسات دولتی		۵۹۱۱۲/۲	۷۸۱۳/۹
بانک مرکزی		۶۹۰۰۵/۸	۹۹۴۷/۲
بانک‌های تجاری و تخصصی (۲) کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی		-۲۸۳۷/۵	-۶۳۲/۹
بانک‌های جدیداً غیردولتی شده		-۷۰۵۶/۱	-۱۵۰۰/۴

۱- شامل کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی می‌باشد.
۲- شامل بدهی بابت مابه‌التفاوت نرخ ارز می‌باشد.

۱- شامل مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول می‌باشد.

۲- تسهیلات اعطایی به بخش‌های دولتی و غیردولتی بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

فصل ۱۶ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

غیربانکی از تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش غیردولتی از ۵۱/۱ درصد در پایان سال ۱۳۸۹ به ۵۲/۶ درصد در پایان سال ۱۳۹۰ افزایش یافت. همچنین، سهم بانک‌های تجاری دولتی از کل تسهیلات اعطایی شبکه بانکی از ۲۱/۳ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۲۰/۹ درصد و سهم بانک‌های تخصصی از ۲۷/۶ درصد در پایان سال ۱۳۸۹ به ۲۶/۵ درصد در پایان سال ۱۳۹۰ کاهش یافت.

تسهیلات اعطایی بانک‌های تخصصی به بخش غیردولتی با ۱۴/۹ درصد رشد (۱۰۸۹۷۷/۹ میلیارد ریال افزایش) به ۸۴۲۴۳۷/۳ میلیارد ریال و مانده تسهیلات اعطایی کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی با رشد ۲۳/۱ درصدی (۳۱۳۸۸۲/۵ میلیارد ریال افزایش) به ۱۶۷۳۱۸۳/۰ میلیارد ریال رسید. بر این اساس، سهم کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری

جدول ۱۶-۵- مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی به بخش غیردولتی (۱) (میلیارد ریال)

سهم (درصد)	درصد تغییر		مانده در پایان سال				
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸		
۲۰/۹	۲۱/۳	۱۷/۰	۲۰/۲	۶۶۲۹۹۵/۴	۵۶۶۸۹۷/۱	۴۷۱۵۳۸/۰	بانک‌های تجاری
۲۶/۵	۲۷/۶	۱۴/۹	۲۹/۶	۸۴۲۴۳۷/۳	۷۳۳۴۵۹/۴	۴۰۸۳۱۶/۹	بانک‌های تخصصی کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی
۵۲/۶	۵۱/۱	۲۳/۱	۲۹/۵	۱۶۷۳۱۸۳/۰	۱۳۵۹۳۰/۵	۱۰۴۹۷۰۲/۰	بانک‌های جدیداً غیردولتی شده
۳۰/۶	۳۱/۲	۱۷/۵	۲۴/۶	۹۷۳۹۷۴/۶	۸۲۸۹۵۸/۵	۶۶۵۵۰۲/۵	کل بانک‌ها
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۹/۵	۳۷/۸	۳۱۷۸۶۱۵/۷	۲۶۵۹۶۵۷/۰	۱۹۲۹۵۵۶/۹	

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

اسلامی در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد که عقود مشارکت مدنی و فروش اقساطی به ترتیب با داشتن ۳۶/۷ و ۳۰/۲ درصد سهم از کل تسهیلات، بخش عمده‌ای از تسهیلات اعطایی به بخش غیردولتی را به خود اختصاص دادند. شایان ذکر است در دوره مورد بررسی، سهم تسهیلات اعطایی در قالب عقد قرض‌الحسنه، مشارکت حقوقی، سرمایه‌گذاری مستقیم و سایر (شامل خرید دین، مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول و اموال موضوع معاملات) با افزایش مواجه شد و سهم سایر عقود کاهش یافت.

سهم بخش‌های مختلف اقتصادی از افزایش در مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش غیردولتی در سال ۱۳۹۰ به ترتیب از بالاترین سهم عبارت بود از: «بازرگانی داخلی، خدمات و متفرقه»، «ساختمان و مسکن»، «صنعت و معدن»، «کشاورزی» و «صادرات».

بررسی ترکیب مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی به بخش غیردولتی در قالب عقود

جدول ۱۶-۶- سهم بخش‌های اقتصادی از افزایش در مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی به بخش غیردولتی (۱) (درصد)

۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۹۰		۱۳۸۹		
کل بانک‌های غیردولتی	بانک‌های جدیداً	کل بانک‌های غیردولتی	بانک‌های دولتی	کل بانک‌های غیردولتی	بانک‌های جدیداً	کل بانک‌های غیردولتی	بانک‌های دولتی	
شبکه و موسسات اعتباری غیربانکی	۲/۹	۶/۱	۱۲/۱	شبکه و موسسات اعتباری غیربانکی	۳/۹	۸/۸	۹/۱	کشاورزی
۷/۳	۱۹/۸	۲۵/۲	۱۰/۴	۲۱/۶	۲۷/۹	۳۴/۹	۱۴/۰	صنعت و معدن
۱۵/۳	۱۶/۴	۲۳/۹	۶۱/۳	۳۷/۵	۱۴/۳	۲۰/۴	۶۵/۶	ساختمان و مسکن
۳۸/۰	۰/۸	۱/۸	۰/۴	۰/۲	-۰/۱	-۰/۱	۰/۵	صادرات
۰/۶	۶۰/۱	۴۳/۰	۱۵/۸	۳۴/۵	۵۴/۰	۳۶/۰	۱۰/۸	بازرگانی داخلی، خدمات و متفرقه
۳۸/۸	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

(درصد) جدول ۱۶-۷- ترکیب مانده تسهیلات اعطایی بانکها و موسسات اعتباری غیربانکی به بخش غیردولتی به تفکیک عقود

شبکه بانکی	کل بانکهای غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی		بانکهای جدیداً غیردولتی شده		بانکهای تخصصی		بانکهای تجاری		
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	
فروش اقساطی	۳۱/۱	۱۶/۹	۲۰/۶	۲۳/۰	۲۶/۶	۴۷/۲	۵۳/۲	۳۰/۰	۳۲/۹
مضاربه	۴/۴	۴/۹	۶/۰	۳/۷	۴/۴	۰/۶	۰/۹	۵/۰	۵/۵
مشارکت مدنی	۳۷/۷	۴۶/۴	۴۵/۲	۴۱/۰	۴۱/۰	۳۲/۶	۳۹/۱	۱۹/۴	۱۸/۵
قرض الحسنه	۴/۱	۴/۹	۴/۳	۶/۸	۵/۸	۳/۷	۲/۳	۷/۷	۶/۲
اجاره به شرط تملیک	۰/۸	۰/۸	۰/۸	۱/۱	۰/۸	۰/۴	۰/۵	۰/۹	۱/۰
معاملات سلف	۰/۷	۰/۰	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۷	۰/۸	۱/۷	۲/۳
مشارکت حقوقی	۱/۵	۳/۱	۲/۰	۱/۲	۱/۵	۰/۷	۰/۶	۱/۱	۱/۸
سرمایه گذاری مستقیم	۰/۷	۱/۳	۰/۸	۲/۰	۰/۷	۰/۲	۰/۲	۰/۷	۰/۹
جعاله	۴/۵	۳/۳	۳/۹	۴/۹	۵/۴	۱/۶	۱/۷	۱۰/۴	۹/۷
سایر(۱)	۱۴/۵	۱۸/۴	۱۶/۳	۱۶/۲	۱۳/۷	۶/۳	۶/۷	۲۳/۱	۲۱/۲
جمع	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

۱- شامل آمار خرید دین، مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول و اموال موضوع معاملات می باشد.

دولتی در جهت اجرای آیین نامه مذکور نشان می دهد تسهیلات پرداختی از ابتدای شروع طرح تا پایان سال ۱۳۹۰، معادل ۲۷۳۵۷۵/۱ میلیارد ریال بوده است که نسبت به پایان سال قبل، ۲۲۸۰۳/۷ میلیارد ریال افزایش یافته است.

در سال ۱۳۹۰، پرداخت تسهیلاتی به شرح ذیل از سوی دولت برای بانکها به تصویب رسید:

الف- تسهیلات اعطایی به بخش مسکن

در مجموع مبلغ ۱۶۴۰۹۵/۵ میلیارد ریال به منظور بهسازی و نوسازی مسکن روستایی، مسکن مهر، بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده و نامناسب شهری و تسهیلات مسکن اینتارگران، نخبگان، قضات و اعضای هیات علمی از سوی بانکها براساس مصوبات دولت (کارگروه مسکن) پرداخت شد.

ب- تسهیلات اعطایی قرض الحسنه

در سال ۱۳۹۰، از محل منابع قرض الحسنه بانکها حسب موارد مندرج در قانون بودجه سنواتی کل کشور (از جمله تسهیلات اعطایی به زندانیان معسر، اشتغال مددجویان سازمان زندانها و مددجویان کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی) و سایر تکالیف قرض الحسنه (مانند تسهیلات خوداشتغالی، مشاغل خانگی، ودیعه مسکن و افراد معرفی شده از

در سال ۱۳۹۰، نسبت مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول ریالی به کل تسهیلات ریالی اعطایی بانکها و موسسات اعتباری غیربانکی به بخش های دولتی و غیردولتی ۱۵/۱ درصد بود که در مقایسه با پایان سال قبل، ۱/۲ واحد درصد افزایش نشان داد. طی دوره مورد بررسی، این متغیر در بانکهای تخصصی ۰/۱ واحد درصد کاهش و در بانکهای تجاری دولتی و کل بانکهای غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی به ترتیب معادل ۲/۷ و ۱/۱ واحد درصد افزایش یافت.

جدول ۱۶-۸- نسبت مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول (غیرجاری) بانکها و موسسات اعتباری غیربانکی به کل تسهیلات اعطایی (ریالی) (۱)

تغییر (واحد درصد)	سال	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰
بانکهای تجاری	۱۸/۲	۲۰/۹
بانکهای تخصصی	۷/۳	۷/۲
کل بانکهای غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی	۱۵/۵	۱۶/۶
بانکهای جدیداً غیردولتی شده	۱۲/۱	۱۲/۹
شبکه بانکی	۱۳/۹	۱۵/۱

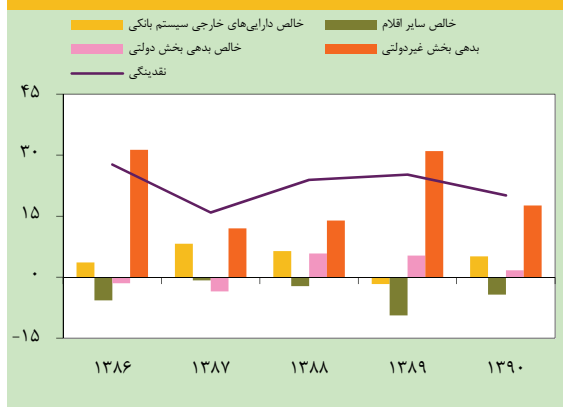
۱- شامل مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول بخش های دولتی و غیردولتی می باشد.

طی سال ۱۳۹۰، بخشی از تسهیلات اعطایی بانکها در قالب آیین نامه اجرایی گسترش بنگاه های زودبازده و کارآفرین اعطا شده است. بررسی عملکرد تسهیلات اعطایی بانکهای

فصل ۱۶ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

بررسی عوامل موثر بر رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد که خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی با ۱۹/۶ درصد رشد نسبت به سال قبل از سهمی فزاینده معادل ۱۵/۰ واحد درصد در رشد نقدینگی برخوردار بوده است. در میان خالص دارایی‌های داخلی، بدهی بخش غیردولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی (بدون سود و درآمد سال‌های آتی) با ۱۹/۵ درصد رشد و سهمی فزاینده معادل ۱۷/۶ واحد درصد، مهم‌ترین عامل رشد نقدینگی بوده است. همچنین، خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی با سهمی فزاینده معادل ۱/۷ واحد درصد در رشد نقدینگی دیگر عامل فزاینده رشد نقدینگی بود. خالص سایر اقلام سیستم بانکی سهمی کاهنده برابر ۴/۳ واحد درصد در رشد نقدینگی داشته است. شایان ذکر است خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی با ۲۲/۰ درصد رشد، سهمی فزاینده معادل ۵/۱ واحد درصد در رشد نقدینگی داشته است.

نمودار ۱۶-۴- سهم عوامل موثر در رشد نقدینگی (واحد درصد)

جدول ۱۶-۱۰- سهم عوامل موثر در رشد نقدینگی (واحد درصد)

سال	۱۳۸۹	۱۳۹۰
خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی	-۱/۷	۵/۱
خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی	۲۶/۹	۱۵/۰
خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی دولت	۵/۳	۱/۷
شرکت‌های دولتی	۵/۰	-۰/۳
بدهی بخش غیردولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی (۱)	۰/۳	۲/۰
خالص سایر	۳۱/۰	۱۷/۶
نقدینگی (درصد)	-۹/۴	-۴/۳
	۲۵/۲	۲۰/۱

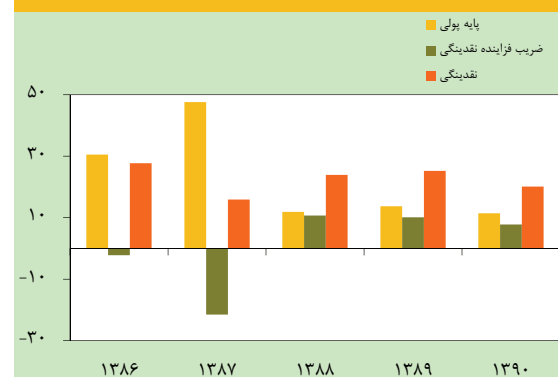
۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی

سوی نهاد ریاست جمهوری، مبلغ ۵۰۰۰۰ میلیارد ریال برای بانک‌های عامل سهمیه تعیین و ابلاغ گردید که حسب استعلام از بانک‌های عامل، در این سال مبلغ ۶۶۶۶/۳ میلیارد ریال بابت سرفصل‌های یاد شده تسهیلات قرض‌الحسنه پرداخت شد.

۱۶-۴- نقدینگی

در سال ۱۳۹۰، نقدینگی با رشدی معادل ۲۰/۱ درصد نسبت به سال ۱۳۸۹ به ۳۵۴۲۵۵۱/۹ میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد نقدینگی در سال گذشته (۲۵/۲ درصد)، ۵/۱ واحد درصد کاهش نشان داد. علت این امر کاهش رشد پایه پولی از ۱۳/۷ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۱۱/۴ درصد در سال ۱۳۹۰ بود. در این سال پایه پولی به دلیل افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی و مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها معادل ۱۱/۴ درصد افزایش یافت و به ۷۶۴۵۶۸/۵ میلیارد ریال رسید. ضریب فزاینده نقدینگی نیز با افزایش ۷/۸ درصدی نسبت به سال قبل به ۴/۶۳۳ رسید.

نمودار ۱۶-۳- رشد نقدینگی و عوامل تعیین‌کننده آن (درصد)

جدول ۱۶-۹- نقدینگی برحسب عوامل تعیین‌کننده آن

درصد تغییر	مانده در پایان سال	
	۱۳۹۰	۱۳۸۹
پایه پولی (میلیارد ریال)	۱۱/۴	۱۳/۷
ضریب فزاینده نقدینگی	۷/۸	۱۰/۱
نقدینگی (میلیارد ریال)	۲۰/۱	۲۵/۲
	۳۵۴۲۵۵۱/۹	۲۹۴۸۸۷۴/۲

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

۱۶-۴-۱- پایه پولی

خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی نیز با ۴۲۷/۰ درصد کاهش نسبت به پایان سال قبل (۵۹۲۴۵/۳ میلیارد ریال کاهش) و دارا بودن سهمی کاهنده معادل ۸/۶ واحد درصد در رشد پایه پولی از دیگر عوامل کاهنده رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۰ بود که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل (سهم فزاینده ۵/۷ واحد درصد) کاهش معادل ۱۴/۳ واحد درصد نشان می‌دهد. شایان ذکر است افزایش ۲۳/۵ درصدی سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی نزد بانک مرکزی و کاهش ۱/۷ درصدی بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی، دلایل کاهش خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی در پایان سال ۱۳۹۰ بوده‌اند.

(واحد درصد) جدول ۱۶-۱۱- سهم عوامل مؤثر در رشد پایه پولی

سال		
۱۳۹۰	۱۳۸۹	
۱۹/۴	-۶/۶	خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی
-۸/۶	۵/۷	خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی
۱۲/۹	۲۶/۶	مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها
-۱۲/۳	-۱۲/۰	خالص سایر اقلام
۱۱/۴	۱۳/۷	پایه پولی (درصد)

۱۶-۴-۲- ضریب فزاینده نقدینگی

در سال مورد بررسی، ضریب فزاینده نقدینگی با ۷/۸ درصد افزایش نسبت به پایان سال قبل به ۴/۶۳۳ رسید. افزایش مذکور ناشی از کاهش «نسبت ذخایر اضافی بانک‌ها به کل سپرده‌ها» به میزان ۳۰/۵ درصد و «نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌ها» به میزان ۲/۹ درصد بود که به ترتیب سهمی برابر ۰/۳۵۲۸ و ۰/۰۳۵۰ واحد در افزایش ضریب فزاینده نقدینگی داشتند. شایان ذکر است کاهش ذخایر اضافی بانک‌ها ناشی از کاهش سپرده‌های دیداری (ریالی و ارزی) بانک‌ها نزد بانک مرکزی به میزان ۱۳/۰ درصد و همچنین کاهش اسکناس و مسکوک نزد بانک‌ها به میزان ۲۲/۳ درصد بود. در مقابل، در سال مورد بررسی اگرچه نسبت‌های سپرده قانونی تغییر نکرد ولی ترکیب سپرده‌ها به صورتی تغییر یافت که نسبت موزون سپرده قانونی به کل سپرده‌ها با ۲/۶ درصد افزایش موجب کاهش ۰/۰۵۰۶ واحدی ضریب فزاینده نقدینگی گردید.

پایه پولی در سال ۱۳۹۰ نسبت به پایان سال قبل ۱۱/۴ درصد افزایش یافت که در مقایسه با رشد سال قبل (۱۳/۷ درصد) به میزان ۲/۳ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. در سال مورد بررسی، خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی با ۲۱/۶ درصد رشد نسبت به پایان سال ۱۳۸۹ و با سهمی فزاینده معادل ۱۹/۴ واحد درصد، مهم‌ترین عامل فزاینده پایه پولی بود که در مقایسه با سهم این متغیر در رشد پایه پولی سال ۱۳۸۹ (سهم کاهنده ۶/۶ واحد درصدی در رشد ۱۳/۷ درصدی پایه پولی)، به میزان ۲۶/۰ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. علت این افزایش بی‌سابقه، خرید ارز توسط بانک مرکزی برای تامین منابع ریالی مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ بود^(۱).

مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها با ۲۶/۹ درصد رشد و سهم از رشدی معادل ۱۲/۹ واحد درصد در رشد پایه پولی دیگر عامل فزاینده پایه پولی بود که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل (سهم فزاینده ۲۶/۶ واحد درصدی در رشد ۱۳/۷ درصدی پایه پولی) کاهش معادل ۱۳/۷ واحد درصد نشان می‌دهد. عامل اصلی افزایش بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی در پایان سال ۱۳۹۰ نسبت به اسفند ماه ۱۳۸۹، افزایش اضافه‌برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی به میزان ۱۳۵۴۷۵/۶ میلیارد ریال بود. خالص سایر اقلام بانک مرکزی با ۳۴/۴ درصد کاهش نسبت به پایان سال قبل و سهمی کاهنده معادل ۱۲/۳ واحد درصد در رشد پایه پولی، مهم‌ترین عامل کاهش رشد پایه پولی بود. عوامل عمده سهم کاهنده سایر اقلام، افزایش ذخیره تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی بانک مرکزی و وجوه پیش‌فروش سکه طلا از طرف بانک مرکزی بودند.

۱- براساس قانون بودجه سال ۱۳۹۰، می‌بایست علاوه بر تخصیص معادل ریالی ۵۳ میلیارد دلار از محل فروش نفت خام و ۱/۴ میلیارد دلار بابت مناطق نفت‌خیز و محروم (براساس جزء (ب) بند ۱ ماده واحده قانون بودجه ردیف‌های ۲۱۰۱۰۱ و ۲۱۰۱۰۹)، معادل ریالی ۱۱/۶ میلیارد دلار نیز براساس بند ۲ ماده واحده قانون بودجه بابت تقویت بنیه دفاعی، سلامت، مهار آب‌های مرزی، صندوق بیمه محصولات کشاورزی، یارانه سود تسهیلات و ... اختصاص می‌یافت.

۱۶-۵- ترکیب نقدینگی

ترکیب نقدینگی در سال ۱۳۹۰ نشان‌دهنده کاهش اندک سهم پول از ۲۵/۷ درصد در پایان سال ۱۳۸۹ به ۲۵/۳ درصد در پایان سال ۱۳۹۰ می‌باشد. در مقابل، سهم شبه‌پول با ۰/۴ واحد درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۷۴/۷ درصد رسید.

جدول ۱۶-۱۲- عوامل موثر بر ضریب فزاینده نقدینگی

	پایان سال	
	۱۳۹۰	۱۳۸۹
نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌ها	۰/۰۸۲۷	۰/۰۸۰۳
نسبت سپرده‌های قانونی به کل سپرده‌ها	۰/۱۰۶۲	۰/۱۰۹۰
نسبت ذخایر اضافی به کل سپرده‌ها	۰/۰۶۳۲	۰/۰۴۳۹
ضریب فزاینده نقدینگی	۴/۲۹۶	۴/۶۲۳

جدول ۱۶-۱۳- نقدینگی برحسب پول و شبه‌پول

(میلیارد ریال)

سهم نسبت به نقدینگی (درصد)	درصد تغییر		مانده در پایان سال		
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸
پول	۲۵/۳	۲۵/۷	۱۸/۳	۲۶/۱	۸۹۷۵۷۲/۵
اسکناس و مسکوک در دست اشخاص	۷/۴	۷/۶	۱۶/۹	۱۷/۱	۲۶۳۲۰۹/۳
سپرده دیداری بخش غیردولتی	۱۷/۹	۱۸/۱	۱۸/۹	۳۰/۳	۶۳۴۲۶۳/۲
شبه‌پول	۷۴/۷	۷۴/۳	۲۰/۸	۲۴/۹	۲۶۴۴۹۷۹/۴
سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز	۷/۲	۸/۱	۷/۰	۳۲/۷	۲۵۵۷۵۶/۲
سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار	۶۴/۹	۶۴/۰	۲۱/۸	۲۳/۹	۲۲۹۷۹۳۷/۶
سپرده‌های متفرقه	۲/۶	۲/۲	۴۱/۸	۲۴/۴	۹۱۲۸۵/۶
نقدینگی	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۰/۱	۲۵/۲	۳۵۴۲۵۵۱/۹

۱۶-۵-۱- پول

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در ترکیب پول از ۲۹/۷ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۲۹/۳ درصد در سال ۱۳۹۰ کاهش یافت. در مقابل، سهم سپرده‌های دیداری در پول از ۷۰/۳ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۷۰/۷ درصد در سال ۱۳۹۰ افزایش یافت.

۱۶-۵-۲- شبه‌پول

در سال مورد بررسی، شبه‌پول با رشدی معادل ۲۰/۸ درصد به ۲۶۴۴۹۷۹/۴ میلیارد ریال رسید و سهم آن در نقدینگی از ۷۴/۳ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۷۴/۷ درصد در سال ۱۳۹۰ افزایش یافت. در بین اجزای شبه‌پول، سهم سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و سپرده‌های کوتاه‌مدت و کوتاه‌مدت ویژه در مقایسه با سال قبل کاهش و سهم سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت و سپرده‌های متفرقه افزایش یافت. یکی از دلایل افزایش سهم سپرده‌های بلندمدت، افزایش نرخ سود علی‌الحساب این سپرده‌ها براساس مجموعه سیاست‌های پولی و اعتباری مصوب ۲۰ دی ماه ۱۳۹۰ بود.

در سال ۱۳۹۰، حجم پول با ۱۸/۳ درصد افزایش به ۸۹۷۵۷۲/۵ میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد سال قبل (۲۶/۱ درصد) به میزان ۷/۸ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. کاهش رشد سپرده‌های دیداری از ۳۰/۳ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۱۸/۹ درصد در سال ۱۳۹۰ مهم‌ترین عامل کاهش رشد حجم پول در سال مزبور بود.

طی سال ۱۳۹۰، رشد سپرده‌های جاری اشخاص به عنوان یکی از اجزای سپرده‌های دیداری با ۱۸/۷ واحد درصد کاهش نسبت به رشد سال ۱۳۸۹ به ۱۳/۵ درصد رسید. در مقابل، خالص چک‌های بانکی (از اجزای دیگر سپرده‌های دیداری) با ۲۳۴/۰ درصد افزایش (۲۰۹۴۸/۰ میلیارد ریال افزایش) نسبت به سال قبل به ۲۹۹۰۱/۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۰ رسید.

جدول ۱۶-۱۴- ترکیب پول

(درصد)

	پایان سال	
	۱۳۹۰	۱۳۸۹
اسکناس و مسکوک در دست اشخاص	۲۹/۳	۲۹/۷
سپرده دیداری بخش غیردولتی	۷۰/۷	۷۰/۳

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

یک‌ساله از کل سپرده‌های بلندمدت کاهش یافت و از ۲۵/۶ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۲۰/۲ درصد در سال ۱۳۹۰ رسید. سهم سپرده‌های سه‌ساله و چهارساله نیز به ترتیب از ۳/۰ و ۱/۳ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۲/۵ و ۱/۱ درصد در سال ۱۳۹۰ کاهش یافت.

(درصد) جدول ۱۶-۱۷- ترکیب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت(۱)

پایان سال		
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸
۲۰/۲	۲۵/۶	۳۴/۹
۶/۸	۳/۴	۴/۰
۲/۵	۳/۰	۲/۲
۱/۱	۱/۳	۱/۳
۶۹/۴	۶۶/۷	۵۷/۶

۱- شامل آمار موسسه اعتباری غیربانکی توسعه می‌باشد.

۱۶-۶- منابع و مصارف بانک‌های تجاری دولتی

حجم سپرده‌های بخش غیردولتی نزد بانک‌های تجاری دولتی در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال قبل به میزان ۲۱/۱ درصد رشد (معادل ۱۳۶۳۰۸/۵ میلیارد ریال افزایش) یافت. از این میزان افزایش، معادل ۳۵۳۸۸/۶ میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۱۰۰۹۱۹/۹ میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیردیداری بود. طی این سال، منابع مسدود بانک‌های تجاری دولتی معادل ۵۴۳۰/۵ میلیارد ریال افزایش یافت که این امر نتیجه افزایش سپرده قانونی به میزان ۱۴۶۹۳/۱ میلیارد ریال و کاهش اسکناس و مسکوک در صندوق به میزان ۹۲۶۲/۶ میلیارد ریال بود. همچنین، حساب سرمایه بانک‌های تجاری دولتی معادل ۳۴۲۶/۷ میلیارد ریال کاهش و سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی به میزان ۶۳۵۵/۱ میلیارد ریال افزایش یافت. با توجه به افزایش منابع بانک‌های تجاری دولتی، ۹۶۱۰۰/۷ میلیارد ریال به بدهی بخش غیردولتی و ۴۳۵۳۴/۲ میلیارد ریال به بدهی بخش دولتی به این بانک‌ها نیز افزوده شد.

۱۶-۷- منابع و مصارف بانک‌های تخصصی

در سال ۱۳۹۰، حجم سپرده‌های بخش غیردولتی نزد بانک‌های تخصصی ۶۰۲۶۴/۵ میلیارد ریال افزایش یافت که از این میزان افزایش، معادل ۷۲۳۷/۴ میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۵۳۰۲۷/۱ میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیردیداری بود. به دلیل افزایش سپرده‌های قانونی به میزان ۵۹۶۵/۵ میلیارد

جدول ۱۶-۱۵- ترکیب شبه پول (درصد)

پایان سال	
۱۳۹۰	۱۳۸۹
۹/۷	۱۰/۹
۸۶/۹	۸۶/۲
۳۰/۷	۳۱/۵
۲/۲	۳/۷
۵۴/۰	۵۱/۰
۳/۴	۲/۹

۱- شامل پیش‌دریافت اعتبارات اسنادی، وجوه اداره شده مصرف نشده، سپرده نقدی ضمانت‌نامه‌ها، پیش‌دریافت بابت تسهیلات و وجوه صندوق بازنشستگی و پس‌انداز کارکنان بانک‌ها و دولت می‌باشد.

در سال ۱۳۹۰، براساس مجموعه اول سیاست‌های پولی، نرخ‌های سود علی‌الحساب سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار در بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی نسبت به سال قبل تغییر یافت و در محدوده ۶/۰ درصد (برای سپرده‌های کوتاه‌مدت از سه ماه تا کمتر از شش ماه) تا ۱۵/۰ درصد (برای سپرده‌های پنج‌ساله) تعیین شد. در مجموعه اصلاح شده سیاست‌های پولی مصوب ۲۰ دی ماه ۱۳۹۰، تعیین نرخ سود علی‌الحساب سالانه سپرده‌های مدت‌دار بانکی در اختیار بانک‌ها قرار گرفت.

جدول ۱۶-۱۶- نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های

(درصد در سال) سرمایه‌گذاری مدت‌دار(۱)

سال	
۱۳۹۰ (قبل از اصلاح)	۱۳۹۰ (مصوب ۲۰ دی ماه ۲)
۶/۰	۷/۰
۱۰/۰ و ۸/۰	۱۵/۰ و ۱۲/۰
۱۲/۵	۱۷/۰
۱۳/۰	۱۷/۰-۲۰/۰
۱۴/۰	۱۷/۰-۲۰/۰
۱۴/۵	۱۷/۰-۲۰/۰
۱۵/۰	۲۰/۰

۱- نرخ سود سپرده‌های کوتاه‌مدت، کوتاه‌مدت ویژه و یک‌ساله تودیع شده نزد بانک مسکن نسبت به سایر بانک‌های دولتی یک واحد درصد بیشتر است.

۲- براساس ضوابط سیاستی- نظارتی شبکه بانکی کشور مصوب ۲۰ دی ماه ۱۳۹۰، تعیین نرخ سود علی‌الحساب سالانه سپرده‌های مدت‌دار بانکی طی دوره سپرده‌گذاری در اختیار بانک‌ها قرار گرفت. شورای هماهنگی بانک‌های دولتی در توافق با کانون بانک‌ها و موسسات اعتباری خصوصی سقف انواع سپرده‌های بانکی را تعیین نمود.

بررسی اجزای سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت نشان می‌دهد که سهم سپرده‌های پنج‌ساله از کل سپرده‌های بلندمدت در سال ۱۳۹۰ با ۲/۷ واحد درصد افزایش نسبت به سال قبل، از ۶۶/۷ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۶۹/۴ درصد در سال ۱۳۹۰ رسید. سهم سپرده‌های دوساله نیز از ۳/۴ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۶/۸ درصد در سال ۱۳۹۰ افزایش یافت. در مقابل، سهم سپرده‌های

غیربانکی با ۹۳۰۷/۳ میلیارد ریال کاهش نسبت به سال قبل به ۱۲۰۴۷۱/۳ میلیارد ریال رسید.

۱۶-۹- منابع و مصارف بانک‌های جدیداً غیردولتی شده^(۱)

در سال مورد بررسی، حجم سپرده‌های بخش غیردولتی نزد بانک‌های جدیداً غیردولتی شده به میزان ۱۶/۶ درصد، معادل ۱۷۷۴۴۸/۵ میلیارد ریال، افزایش یافت که از این میزان افزایش، معادل ۱۷۱۵۹/۳ میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۱۶۰۲۸۹/۲ میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیردیداری بود. طی سال مزبور، منابع مسدود بانک‌های جدیداً غیردولتی شده به میزان ۲۳۵۱۲/۵ میلیارد ریال افزایش یافت که این امر نتیجه افزایش ۲۶۰۲۶/۵ میلیارد ریالی سپرده قانونی و کاهش ۲۵۱۴/۰ میلیارد ریالی اسکناس و مسکوک در صندوق بود. همچنین، حساب سرمایه بانک‌های جدیداً غیردولتی شده با ۵۱۴۲۵/۱ میلیارد ریال افزایش و سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی با ۳۴۴۶۶/۱ میلیارد ریال کاهش مواجه گردید. از محل منابع مذکور، معادل ۱۳۶۰۵۳/۲ میلیارد ریال به بدهی بخش غیردولتی افزوده شد. در مقابل در سال ۱۳۹۰، بدهی بخش دولتی به بانک‌های جدیداً غیردولتی شده با ۹۳۰۷/۹ میلیارد ریال کاهش مواجه گردید.

۱۶-۱۰- واحدها و کارکنان شبکه بانکی

در سال ۱۳۹۰، تعداد واحدهای بانکی اعم از شعبه و باجه در داخل و خارج از کشور با ۱/۹ درصد افزایش به ۲۱۲۸۱ واحد رسید. در بین کلیه بانک‌ها، بانک‌های ملی و صادرات ایران به ترتیب با سهم‌هایی معادل ۱۶/۳ و ۱۶/۲ درصد بیشترین سهم از تعداد واحدهای بانکی داخل کشور را به خود اختصاص دادند. در این سال تعداد کارکنان شبکه بانکی کشور با ۲/۷ درصد رشد به ۲۰۹۰۹۱ نفر رسید؛ تعداد کارکنان بانک‌های تجاری دولتی ۲/۸ درصد کاهش و تعداد کارکنان بانک‌های تخصصی ۴/۶ درصد افزایش یافت. همچنین، تعداد کارکنان کل

ریال و کاهش اسکناس و مسکوک در صندوق به میزان ۴۵۱/۵ میلیارد ریال، منابع مسدود بانک‌های مزبور به میزان ۵۵۱۴/۰ میلیارد ریال افزایش یافت. در این سال منابع آزاد از محل سپرده‌های بخش غیردولتی در بانک‌های تخصصی معادل ۵۴۷۵۰/۵ میلیارد ریال افزایش نشان داد که با در نظر گرفتن سایر منابع (بدهی به بانک مرکزی، بدهی‌های ارزی، بدهی به سایر بانک‌ها و سایر وجوه)، کل منابع آزاد اعتباری بانک‌های تخصصی معادل ۱۵۳۹۹۶/۳ میلیارد ریال افزایش یافت. از این محل، بدهی بخش‌های غیردولتی و دولتی به ترتیب معادل ۱۰۸۹۷۷/۹ و ۴۵۰۱۸/۴ میلیارد ریال افزایش داشت. شایان ذکر است بدهی بانک‌های تخصصی به بانک مرکزی با ۶۷/۷ درصد رشد (۱۴۶۴۷۱/۳ میلیارد ریال افزایش) نسبت به سال ۱۳۸۹ به ۳۶۲۶۹۳/۳ میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۰ رسید.

۱۶-۸- منابع و مصارف کل بانک‌های غیردولتی و موسسات

اعتباری غیربانکی

در سال ۱۳۹۰، حجم سپرده‌های بخش غیردولتی نزد کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی به میزان ۲۰/۷ درصد، معادل ۳۵۹۰۵۰/۷ میلیارد ریال، افزایش یافت. از این میزان افزایش، معادل ۵۸۱۷۵/۹ میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۳۰۰۸۷۴/۸ میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیردیداری بود. در سال مزبور، منابع مسدود کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی معادل ۴۳۵۲۲/۴ میلیارد ریال افزایش یافت که این امر نتیجه افزایش ۴۷۵۰۴/۱ میلیارد ریالی سپرده قانونی و کاهش ۳۹۸۱/۷ میلیارد ریالی اسکناس و مسکوک در صندوق بانک‌های مزبور بود. همچنین در سال ۱۳۹۰، حساب سرمایه کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی معادل ۸۰۲۴۳/۲ میلیارد ریال افزایش و سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی نزد بانک‌های مزبور معادل ۳۴۴۹۶/۴ میلیارد ریال کاهش یافت. از محل منابع مذکور، معادل ۳۰۵۰۴۰/۶ میلیارد ریال به بدهی بخش غیردولتی افزوده شد. در مقابل در سال ۱۳۹۰، بدهی بخش دولتی به کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری

۱- منظور بانک‌های صادرات، تجارت، ملت و رفاه است که از اسفند ماه ۱۳۸۸ از ردیف بانک‌های تجاری دولتی خارج و در ردیف بانک‌های جدیداً غیردولتی شده طبقه‌بندی شده‌اند.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

کارکنان دارای مدارج تحصیلی کارشناسی و بالاتر هستند؛ در حالی که این نسبت در بانک‌های غیردولتی (بدون لحاظ بانک‌های جدیداً غیردولتی شده) ۶۶/۴ درصد است^(۱).

جدول ۱۶-۱۸- پراکندگی واحدهای بانکی

سال		
۱۳۹۰	۱۳۸۹	
۲۱۲۳۵	۲۰۸۲۸	داخل کشور
۵۸۱۱	۵۸۱۷	بانک‌های تجاری
۴۱۴۵	۴۰۱۶	بانک‌های تخصصی ^(۱)
۱۱۲۷۹	۱۰۹۹۵	کل بانک‌های غیردولتی ^(۲)
۸۷۱۲	۸۷۰۵	بانک‌های جدیداً غیردولتی شده
۴۶	۴۶	خارج کشور
۱۳	۱۶	ملی ایران
۲۱	۲۱	صادرات ایران
۲	۲	تجارت
۴	۴	ملت
۳	۳	سپه
۳	۰۰	موسسه اعتباری توسعه
۲۱۲۸۱	۲۰۸۷۴	جمع

۱- شامل شعب بانک قرض‌الحسنه مهر و بانک توسعه تعاون می‌باشد.
۲- شامل شعب بانک سینا و چهار بانک جدیداً غیردولتی شده می‌باشد.

بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی با ۵/۳ درصد افزایش، به ۱۱۳۴۸۷ نفر رسید. در سال مورد بررسی، متوسط تعداد کارکنان در هر واحد بانکی ۹/۸ نفر بود که نسبت به سال قبل از آن تغییری نشان نمی‌دهد. همچنین، نسبت جمعیت کل کشور به ازای هر واحد بانکی (داخل کشور) به ۳۵۳۹ نفر رسید که نسبت به سال ۱۳۸۹، ۴۹ نفر کاهش نشان می‌دهد.

طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی کشور از نظر سطوح تحصیلی در سال مورد بررسی نشان می‌دهد سهم کارکنان مقاطع کارشناسی و بالاتر رو به افزایش و در مقابل، سهم کارکنان مقاطع کاردانی و دیپلم رو به کاهش است. در این میان، دارندگان مدارج تحصیلی کاردانی و دیپلم همچنان بیشترین سهم را به خود اختصاص دادند. شایان ذکر است در بانک‌های تجاری، تخصصی و جدیداً غیردولتی شده به ترتیب ۳۴/۸، ۵۰/۳ و ۳۶/۳ درصد

جدول ۱۶-۱۹- طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی برحسب مدارج تحصیلی

(نفر- درصد)

۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸		
تعداد	سهم	تعداد	سهم	تعداد	سهم	
۶۰۲۶۸	۱۰۰/۰	۶۱۹۸۵	۱۰۰/۰	۶۳۱۴۹	۱۰۰/۰	بانک‌های تجاری دولتی^(۱)
۲۰۹۸۲	۳۴/۸	۱۹۹۶۸	۳۲/۲	۱۸۹۵۶	۳۰/۰	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۳۶۷۷۵	۶۱/۰	۳۸۹۷۲	۶۲/۹	۴۰۵۵۶	۶۴/۲	کاردانی و دیپلم
۲۵۱۱	۴/۲	۳۰۴۵	۵/۸	۳۶۳۷	۵/۸	زیر دیپلم
۳۵۳۳۶	۱۰۰/۰	۳۳۷۹۶	۱۰۰/۰	۳۳۰۵۸	۱۰۰/۰	بانک‌های تخصصی دولتی
۱۷۷۸۶	۵۰/۳	۱۵۵۵۵	۴۶/۰	۱۳۵۱۲	۴۰/۹	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۱۶۵۷۰	۴۶/۹	۱۷۱۱۰	۵۰/۶	۱۸۱۵۷	۵۴/۹	کاردانی و دیپلم
۹۸۰	۲/۸	۱۱۳۱	۳/۳	۱۳۸۹	۴/۲	زیر دیپلم
۱۱۳۴۸۷	۱۰۰/۰	۱۰۷۸۲۲	۱۰۰/۰	۱۰۰۱۶۲	۱۰۰/۰	کل بانک‌های غیردولتی
۴۸۹۲۹	۴۳/۱	۴۴۰۹۷	۴۰/۹	۳۸۸۷۱	۳۸/۸	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۵۷۸۳۵	۵۱/۰	۵۸۴۱۵	۵۴/۲	۵۵۳۳۷	۵۵/۲	کاردانی و دیپلم
۶۷۲۳	۵/۹	۵۳۱۰	۴/۹	۵۹۵۴	۵/۹	زیر دیپلم
۸۷۷۶۰	۱۰۰/۰	۸۵۱۰۲	۱۰۰/۰	۸۷۴۴۶	۱۰۰/۰	بانک‌های جدیداً غیردولتی شده^(۱)
۳۱۸۴۶	۳۶/۳	۳۰۱۷۷	۳۵/۵	۲۹۰۹۲	۳۳/۳	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۴۹۵۵۶	۵۶/۵	۵۰۰۵۰	۵۸/۸	۵۲۵۳۷	۶۰/۱	کاردانی و دیپلم
۶۳۵۸	۷/۲	۴۸۷۵	۵/۷	۵۸۱۷	۶/۷	زیر دیپلم
۲۰۹۰۹۱	۱۰۰/۰	۲۰۳۶۰۳	۱۰۰/۰	۱۹۶۳۶۹	۱۰۰/۰	کل بانک‌های دولتی و غیردولتی
۸۷۶۹۷	۴۱/۹	۷۹۶۲۰	۳۹/۱	۷۱۳۳۹	۳۶/۳	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۱۱۱۱۸۰	۵۳/۲	۱۱۴۴۹۷	۵۶/۲	۱۱۴۰۵۰	۵۸/۱	کاردانی و دیپلم
۱۰۲۱۴	۴/۹	۹۴۸۶	۴/۷	۱۰۹۸۰	۵/۶	زیر دیپلم

۱- از اسفند ماه ۱۳۸۸، چهار بانک صادرات، تجارت، ملت و رفاه از ردیف بانک‌های تجاری دولتی خارج و در ردیف بانک‌های جدیداً غیردولتی شده طبقه‌بندی شده‌اند.

۱- سهم کارکنان دارای مدرک کارشناسی و بالاتر در کل بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی (با لحاظ بانک‌های جدیداً غیردولتی شده) ۴۳/۱ درصد می‌باشد.

۱۶-۱۱- تحولات سیستم بانکی

اهم اقدامات انجام شده در سال ۱۳۹۰ در قالب بخش‌های ذیل ارائه می‌گردد:

بخش اول- موضوعات مرتبط با تدوین مقررات، آیین‌نامه،

دستورالعمل، بخشنامه و اصلاحیه‌ها

۱- تدوین «دستورالعمل اعطای جوایز به سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز اعم از ریالی و ارزی»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۲- تدوین «آیین‌نامه تاسیس و فعالیت بانک‌های مجازی»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۳- تدوین «دستورالعمل‌های اجرایی عقود سه‌گانه استئنا، مرابحه و خرید دین»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۴- اصلاح «دستورالعمل اجرایی نحوه تاسیس، فعالیت، نظارت و تعطیلی شعب بانک‌های خارجی در ایران»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۵- تدوین مقررات «میزان جایزه سپرده قانونی بانک‌ها، موسسات اعتباری غیربانکی، تعاونی‌های اعتبار و صندوق‌های قرض‌الحسنه»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۶- تدوین «آیین‌نامه اجرایی نحوه تاسیس، فعالیت، نظارت و انحلال بانک‌های فرعی در خارج از کشور»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۷- تدوین «مقررات ناظر بر مشارکت اشخاص خارجی در سرمایه بانک‌ها»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۸- تدوین مقررات «ممنوعیت تصدی هم‌زمان پست مدیرعامل و ریاست هیات مدیره توسط یک نفر در بانک‌های خصوصی، دولتی خصوصی شده (صادرات، ملت، تجارت و رفاه) و موسسات اعتباری غیربانکی»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۹- اصلاح «شرایط و ضوابط افتتاح حساب قرض‌الحسنه

ویژه»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۱۰- تدوین «الزامات ناظر بر فرآیند اعتبار اسنادی داخلی- ریالی»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۱۱- تدوین مقررات «محاسبه خالص مالیات بر ارزش افزوده در اعطای تسهیلات مضاربه به بهای تمام شده کالای خریداری شده و تلقی کردن آن به عنوان هزینه قابل قبول»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۱۲- تدوین «مقررات ناظر بر عملیات مجاز بانکی»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۱۳- تدوین «آیین‌نامه سرمایه‌گذاری بانک‌های دولتی در سهام بنگاه‌های اقتصادی»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ارسال آن به هیات محترم وزیران جهت تصویب نهایی

۱۴- تدوین مقررات «مستثنی شدن بانک توسعه صادرات ایران از مفاد دستورالعمل سرمایه‌گذاری در خصوص سرمایه‌گذاری در بانک ایران و ونزوئلا» و تصویب در شورای پول و اعتبار

۱۵- تدوین «دستورالعمل نرخ جریمه تاخیر تادیه دین ضمانت‌نامه‌های پرداخت شده»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۱۶- تدوین ضوابط «تفویض اختیار موضوع بند ۱۱ ماده ۱۴ قانون پولی و بانکی کشور به بانک مرکزی»، تصویب در شورای پول و اعتبار و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۱۷- تدوین «دستورالعمل ساماندهی تبلیغات قرض‌الحسنه پس‌انداز بانک قرض‌الحسنه/صندوق قرض‌الحسنه موسسات اعتباری»، تصویب در کمیسیون اعتباری و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۱۸- تدوین «دستورالعمل احراز و سلب صلاحیت حرفه‌ای مدیرعامل و اعضای هیات مدیره موسسات اعتباری»، تصویب در کمیسیون اعتباری و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۱۹- تدوین «دستورالعمل اجرایی کارت اعتباری بر پایه عقد مرابحه»، تصویب در کمیسیون اعتباری و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

۱- صدور مجوز فعالیت یک بانک (ایران زمین)، ۱۲ تعاونی اعتبار، ۹ صندوق قرض الحسنه، ۵۱ صرافی و ۲ شرکت لیزینگ و تمدید مجوز فعالیت ۱۵۰ مورد از نهادهای یاد شده که دارای مجوز موقت فعالیت بوده‌اند

۲- لغو مجوز ۳ بانک آریا، تات و شرق و ابطال مجوز فعالیت ۲۶ صرافی متخلف

۳- اعطای مجوز به بانک‌ها و موسسات اعتباری جهت افتتاح ۳۳۰ شعبه در سراسر کشور

۴- اجرای اقدامات مربوط به تدارک جلسات ارزیابی، هماهنگی، پی‌گیری و ... درخصوص تایید یا سلب صلاحیت حرفه‌ای ۹۱ نفر جهت تصدی سمت در هیات مدیره بانک‌ها و موسسات اعتباری در اجرای تبصره ۴ ماده ۹۶ قانون برنامه پنجم توسعه.

بخش سوم- فعالیت‌های مرتبط با پولشویی

اهم اقدامات انجام شده از سوی بانک مرکزی در سال ۱۳۹۰ در خصوص مبارزه با پولشویی در محور اجرایی و عملیاتی به شرح زیر است:

۱- تهیه و ابلاغ سه دستورالعمل بانک مرکزی به شرح زیر:

الف- دستورالعمل چگونگی شناسایی مشتریان خارجی موسسات اعتباری در ۲۲ ماده و ۱۴ تبصره

ب- دستورالعمل نحوه اعمال دقت و نظارت ویژه هنگام ارائه خدمات پایه به اشخاص سیاسی خارجی در موسسات اعتباری، در ۱۲ ماده و ۶ تبصره

ج- دستورالعمل چگونگی شناسایی مشتریان در صرافی‌ها در ۲۰ ماده و ۱۱ تبصره

۲- به‌روز نمودن شاخص‌های عملیات مشکوک به پولشویی و تامین مالی تروریسم براساس توصیه‌های جدید گروه ویژه اقدام مالی و تجربیات سایر کشورها

۳- ایجاد پل ارتباطی بین شبکه بانکی و شورای عالی امنیت ملی در مورد استعلامات مرتبط با پولشویی و تحریم توسط کارگزاران خارجی

۴- انجام برنامه‌ریزی در خصوص تهیه نرم‌افزارهای شناسایی عملیات مشکوک و مبارزه با پولشویی

۲۰- تدوین «دستورالعمل اجرایی کارت اعتباری میزان برای کارکنان دولت و کارگران»، تصویب در کمیسیون اعتباری و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۲۱- تدوین مقررات «ممنوعیت اعطای جوایز به سپرده‌های قرض الحسنه جاری»، تصویب در کمیسیون اعتباری و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۲۲- تدوین مقررات «ممنوعیت اخذ هرگونه وجهی تحت عنوان حق بیمه یا مالیات از متقاضیان وام توسط بانک‌ها ...»، تصویب در کمیسیون اعتباری و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۲۳- تدوین مقررات «حداکثر سقف اعتبار کارت مابحه برای سال ۱۳۹۰» موضوع ماده ۱۳ دستورالعمل اجرایی کارت اعتباری بر پایه عقد مابحه، تصویب در کمیسیون اعتباری و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۲۴- اصلاح «آیین‌نامه صدور ضمانت‌نامه و ظهرنویسی از سوی بانک‌ها مبنی بر قبول ضمانت‌نامه اعتباری (ارزی-ریالی) صادره توسط صندوق ضمانت صادرات ایران به عنوان وثیقه صدور ضمانت‌نامه»، تصویب در کمیسیون اعتباری و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۲۵- تدوین مقررات «ممنوعیت اعطای تسهیلات ارزی و ریالی توسط بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی به صرافی‌ها در رابطه با خرید و فروش ارز و مسکوکات طلا»، تصویب در کمیسیون اعتباری و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۲۶- تدوین «دستورالعمل حسابداری عقد مابحه»، تصویب در کمیسیون اعتباری و ابلاغ به شبکه بانکی کشور

۲۷- بازنگری «نرخ وجه التزام تاخیر تادیه دین برای رؤس مقاطع ۲، ۶، ۹ و ۱۸ ماهه موضوع مفاد ماده ۱۲ آیین‌نامه وصول مطالبات سررسیدگذشته، معوق و مشکوک‌الوصول موسسات اعتباری (ریالی-ارزی)»، تصویب در کمیسیون اعتباری و ارسال به هیات وزیران جهت تصویب نهایی.

بخش دوم- فعالیت‌های مرتبط با مجوزهای بانکی

در سال ۱۳۹۰، اهم اقدامات انجام شده از سوی بانک مرکزی در خصوص مجوزهای بانکی به شرح ذیل است:

۱۴- ترجمه برخی اسناد مهم بین‌المللی در زمینه مبارزه با پولشویی به زبان فارسی جهت ارتقای سطح دانش همکاران نظام بانکی

۱۵- ایجاد یک بخش مستقل ویژه مبارزه با پولشویی بر روی پایگاه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی به دو زبان فارسی و انگلیسی و قرار دادن کلیه قوانین، مقررات، دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های مرتبط با پولشویی به همراه ترجمه انگلیسی برخی از موارد مذکور بر روی پایگاه یاد شده

۱۶- برگزاری دوره‌های آموزشی مبارزه با پولشویی برای بانک‌های کشور در موسسه عالی آموزش بانکداری بانک مرکزی ایران

۱۷- برگزاری دوره‌های کامپیوتر-محور (CBT) مبارزه با پولشویی برگزار شده توسط دفتر مبارزه با جرم و مواد مخدر سازمان ملل متحد (UNODC)

۱۸- شرکت فعال کارشناسان بانک مرکزی در دوره‌های آموزشی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم سازمان ملل متحد (دفتر مقابله با جرم و مواد مخدر سازمان ملل) به منظور به‌روز نمودن سطح دانش و تخصص

۱۹- تهیه پرسشنامه جامع در زمینه رعایت مقررات مبارزه با پولشویی توسط کارگزاران خارجی شبکه بانکی کشور و ارسال این پرسشنامه توسط هریک از بانک‌ها و موسسات اعتباری کشور برای بانک‌های کارگزار خارجی

۲۰- تعامل فعال با کارشناسان صندوق بین‌المللی پول با ارسال آخرین نسخه پیش‌نویس قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم، رونوشت پاسخ ایران به سازمان FATF و آخرین پیش‌نویس دستورالعمل‌ها

۲۱- اجرایی نمودن مفاد تفاهم‌نامه نظارتی بین ایران و ارمنستان و آماده نمودن تمهیدات لازم جهت دیدار بین کارشناسان ایرانی و گروه اگمونت و انجام رایزنی‌های مورد نیاز جهت عضویت ایران در فنی‌ترین نهاد بین‌المللی مبارزه با پولشویی در سطح بین‌المللی.

۵- برنامه‌ریزی برای ایجاد یا تکمیل بانک‌های اطلاعاتی ذکر شده در آیین‌نامه مستندسازی جریان وجوه در کشور و آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی

۶- بررسی منشا تامین سرمایه اولیه بانک‌ها و موسسات در شرف تاسیس و نیز افزایش سرمایه بانک‌های موجود، به‌طوری‌که در این خصوص، سرمایه ۱۴ بانک و موسسه اعتباری در شرف تاسیس/موجود، در این سال بررسی گردید

۷- انجام بازرسی‌های مستمر و موردی از بانک‌ها در خصوص ایجاد زیرساخت‌های لازم برای اجرای مقررات مبارزه با پولشویی، نحوه اجرای دستورالعمل‌های صادره یا ردیابی‌های مالی

۸- انجام بازرسی از واحدهای مبارزه با پولشویی بانک‌ها و موسسات اعتباری به‌منظور اطلاع از مجموعه اقدامات عملی بانک‌ها در زمینه اجرایی کردن قانون، آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی و دستورالعمل‌های مرتبط و راهنمایی واحدهای مزبور در انجام وظایف محوله

۹- ارسال گزارشات عملیات مشکوک به پولشویی به واحد اطلاعات مالی

۱۰- صدور بخشنامه در مورد ضرورت بستن کلیه حساب‌های فاقد شماره/شناسه ملی ظرف مدت معین و انجام بازرسی‌های جامع جهت اطمینان از حسن عملکرد بانک‌ها در این زمینه

۱۱- بازنگری، اصلاح و تهیه نسخه نهایی پرسشنامه جامع در زمینه رعایت مقررات مبارزه با پولشویی توسط کارگزاران خارجی شبکه بانکی کشور

۱۲- تهیه نرم‌افزار صوتی-تصویری تحت وب برای آموزش از راه دور مبارزه با پولشویی (با همکاری موسسه عالی بانکداری ایران)

۱۳- ترجمه مقررات مبارزه با پولشویی ایران به زبان انگلیسی برای ارائه در مجامع بین‌المللی